

לימודים ממלחמת אברהם והצלת לוט

בתחילת הפרשה אנו קוראים על יציאת אברהם ומשפחתו מחרן, בניסיון הראשון מעשרת הניסיונות. בהמשך מתוארת ירידתו למצרים בעקבות הרעב בארץ ישראל וכן מערכת היחסים עם לוט אחיינו והפרידה ממנו. בפרק יד מספרת התורה אודות מלחמת ארבעת המלכים מול החמישה, תוך נפילת לוט בשבי, ויציאת אברהם למלחמה, בניסיון לשחרר את לוט מהשבי.

עלינו להבין, מדוע האריכה התורה, שכידוע מדוקדקת בה כל אות, בתיאור פרשיה זו של המלחמה ושחרור לוט?

הרמב"ן, בהמשך לשיטתו בתחילת הפרשה (לעיל יב, ו), כותב שפעולות רבות שעשה אברהם היו בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים", כפי שמצינו בחז"ל: "אמר רבי יהושע דסכנין: סימן נתן לו הקב"ה לאברהם, שכל מה שאירע לו אירע לבניו" (מדרש תנחומא סי' ט). המלחמה בארבעת המלכים מלמדת על ארבע מלכויות שתעמודנה למשול בעולם – בבל, פרס, יוון ואדום שגם תשעבדנה את עם ישראל בגלות, (כנגד נפילת אנשים בשבי, בפרשתנו). מלחמת אברהם וניצחונו מורה על ניצחונו של עם ישראל, שיגבר עליהם וינצחם, תוך השבת כל השבויים והגולים, עם רכושם שנבזז מהם, כפי שאברהם נלחם בארבעת המלכים והשיב את השבויים ורכושם שנלקח.

מבאר הרד"ק שהתורה כתבה זאת להשמיענו את יושרו של אברהם, שהאמין בהקב"ה ובטח בו, ומשהבין שעליו לצאת להילחם ולרדוף אחרי 4 מלכים, כדי להציל את לוט קרובו, עשה זאת למרות שהיו עימו מעט אנשים. ומוסיף ה'אור החיים' שבפרשה זו מלמדת התורה אודות הנס הגדול שאירע לאברהם במלחמתו מול ארבעת המלכים, שהקב"ה עזר לו וניצח אותם על אף שהיו גיבורים גדולים.

מידותיו של אברהם אבינו

מעיון במפרשים אנו למדים שבפרשה זו טמונים יסודות רבים שמהם ניתן ללמוד על הנהגתו זו של אברהם אבינו. "וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אַחִיו וַיֵּרָק אֶת חֲנִיכָיו", כששמע זאת, מיד התעורר בו הרצון להציל את לוט, כפי שכתוב "וַיֵּרָק אֶת חֲנִיכָיו וַיֵּלֶדוּ בֵּיתוֹ", כביאור אונקלוס המילה וירק "וַזְרִיזוּ עוֹלְמוֹהֵי", בזריזות (הן כביאור אבן עזרא וחזקוני שאימן אותם במהירות, והן כביאור הנצי"ב מוולוז'ין שלימד אותם תורה וזירזם לכך).

לוט מכונה בפסוק זה 'אַחִיו', על אף שאברהם היה דודו של לוט, ולא אחיו. מבאר רבינו בחיי שבכך משמיעה התורה את גדלותו של אברהם, שהתעלם מהמריבה שהיתה בין רועיהם, כמו גם מיחסו של לוט, עליו נאמר בפרק הקודם "וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם" (לעיל יג, יא), ומבארים חז"ל את המילה 'מקדם', "הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר: אי אפשר לא באברם ולא באלהיו" (מדרש רבה מא, ז). למרות כל זאת, אברהם התייחס אל לוט באהוה ובידידות, כביכול הוא אחיו ממש.

מסירות נפש תוך סיכון עצמי

אברהם הסתכן ויצא למלחמה, כדי להציל את לוט בן אחיו, כפי שכתב הרמב"ם בספרו מורה נבוכים (ח"ג פ"נ): "הודיענו איך חס לבבו על קרובו בעבור שגדל על אמונתו, ומסר נפשו לסכנת המלחמה כדי להצילו".

מדוע כה היה חשוב לאברהם לצאת ולפדות את אחיינו מהשבי?

מבאר רבי יוסף צבי מסלנט בספרו 'באר יוסף' שעשה זאת אברהם כדי לעמוד בדיבורו ולשמור הבטחתו ללוט, שאמר לו "הַפָּרֶד נָא מֵעָלַי" (לעיל יג, ט), וכביאור רש"י שם, שהבטיח לו: "בכל אשר תשב לא אתרחק ממך ואעמוד לך למגן ולעזר". לאברהם היה חשוב לעמוד בדיבורו, ועל כן מסר נפשו לקיים מוצא פיו. מסיבה זו נחשבת מלחמת ארבעת המלכים לאחד מעשרה ניסיונות, על אף שאינה דומה לשאר הניסיונות של אברהם, בפרט שלמלחמה זו נכנס מדעתו ורצונו. היה זה ניסיון, האם ימסור נפשו ויכנס למלחמה, לקיים הבטחתו ולעמוד בדיבורו, שלא יתחלל שם שמים. ואכן רד"ק כותב בתחילת פרק יד שמפרשה זו אנו למדים שראוי לאדם למסור את נפשו ולהיכנס בסכנה כדי להציל את קרובו, כפי שעשה אברהם אבינו.

דאגה לזולת

בתום המלחמה כותבת התורה "וַיָּשֶׁב אֶת כָּל הָרֶכֶשׁ וְגַם אֶת לׁוֹט אָחִיו וּרְכָשׁוֹ הַשֵּׁיב וְגַם אֶת הַנָּשִׁים וְאֶת הָעָם" (יד, טז). תחילה הרכוש, לאחר מכן לוט ובסוף העם, לאחר הנשים. מדוע הקדימה התורה את הרכוש ואת הנשים לעם?

מבאר רש"י הירש שסדר הניצולים מלמד על הדאגה שהיתה בליבו של אברהם, שתחילה דאג ללוט ולרכושו, שבגינו יצא ללחימה, לאחר מכן לנשים, החלשות שזקוקות להגנה, ורק בסוף לגברים - 'וְאֶת הָעָם'.

קידוש שם שמים ברבים

בתגובה להצעת מלך סדום "תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהַרְכָּשׁ קַח לָךְ" (יד, כא) מסרב אברהם ועונה לו: "הֲרַמְתִּי וְדִי אֶל ה' אֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמִים וְאֶרְצָה". מבאר אברבנאל שאברהם הרים את ידו מעלה והראה כלפי הקב"ה שהוא הנדיב האמתי, ורק ממנו ראוי לקבל. עוד הוסיף אברהם והראה כלפי הקב"ה שהוא בעל החסד ואם ירצה לתת לו מתנות, רק ממנו יקח ולא ממלך בשר ודם. הוא עשה זאת כדי שלא יאמרו בני אדם שהמניע שלו לצאת למלחמה ומסירות הנפש היתה עבור חמדת הרכוש, מעבר לסירובו להנות מממון של רשע.

מוסיף על כך המלבי"ם ומבאר שאברהם הרים ידיו כאמירה, שלא הם עשו את המלחמה והניצחון, אלא הקב"ה נלחם וניצח. את הניצחון זקף להקב"ה. כפי שכתב האלשיך הקדוש, שאמר אברהם: "מופרש ממני הוא הרכוש, כדי לתת לך, שלא אכלתי ממנו מפני קידוש ה', וזהו אומרו 'בלעדי - רק', מיעט במילת 'רק' המעשר שנתן לכהן, והוא על כי מן הדין של אברהם היה".